

Introduktion til bogen

REFORMERS AND BABYLON

af

Paul Kenneth Christianson

**Paul Kenneth Christianson er medlem af
Historisk Departement, Queen's University**

På dansk ved Flemming Boysen

Værket begynder med den engelske reformator John Bales tolkning af de apokalyptiske mysterier i Johannes' Åbenbaring, der danner rammen om en *genfortolkning* af kristendommens historie og forklarer bruddet med den romersk-katolske kirke. Ved at *identificere* pavedømmet med *Antikrist* og Romerkirken med *Babylon* beskrev de Reformationen som en udgang fra den falske kirke, der udleder sin domsmagt fra Djævelen. De, som tog initiativet til at kaste det romerske åg af sig, handlede som Guds redskab i den kosmiske krig mod ondskabens magter, som rasede i den nyere tids verden. Reformationen bebudede begyndelsen til enden, som forudsagt af Johannes i Johannes' Åbenbaring.

Reformers and Babylon undersøger den engelske, apokalyptiske tradition, som den udviklede sig i de religiøse tænkere vidnesbyrd, både inden- og udenfor Englands officielle kirke, og skelsætter de strømninger, traditionen delte sig i. Reformatorer som John Bastwick, Henry Burton, William Prynne og John Lilburne attackerede den engelske kirke for dens voksende sympatier med Rom og forberedte til sidst parlamentarikerne til væbnet kamp mod de royalistiske troppestykker, som de anså for at være Antikrists verdslige slagstyrker.

Skolastikere i det 16. og 17. århundredes intellektuelle historie vil velkomne dette nærstudium af baggrunden for religiøs *dissens*, som kendetegnede samtidens politik.

Forord

I Begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, Og Ordet var Gud. ... Og Ordet blev Kød og tog Bolig iblandt os, ...”

Joh. 1, 1-14

Ved at oversætte Johannes' *logos* som Ordet vidnede de skolastikere, der forberedte den autoriserede oversættelse af Bibelen, om det kristne frelsebudskab på en sådan måde, at det gav udtryk for en dyb ærefrygt for sprogets mystiske kraft. Det 16. og 17. århundredes *protestanter* troede på, at de kunne *forandre* verden med *Ordet*. Det følgende studium analyserer et af aspekterne i måden, hvormed de gennemførte deres hensigter. Deres fremgangsmåde hjælper os med at opdage de forskellige lag i ordenes og handlingernes mening hos de mennesker, som levede før os, for dermed at forvisse os om den måde, de opfattede verden på, og de paradigmer, der styrede deres tanker og følelser.

Skotterne og engelskmændene nærede stor modvilje mod katolicismen; de frygtede, at deres protestantiske kirker kunne komme i fare ved katolicismens fornyede repressalier; denne frygt blev bestyrket af kætterbålene, attentatet mod Vilhelm 1. af Oranje, Bartholomæusnatten, Armadaen, krudtsammensværgelsen, den prægustavianske fase i Tredivårskrigen og den irske opstand for blot at nævne nogle af de hændelser, som var i frisk erindring hos samtidens briter. Disse ængstelser skabte en irrationel, intolerant, antikatolsk fanatisme, som altid lå under overfladen og af og til udløste gengældelsesaktioner.

Ligesom de apokalyptiske profeter siden Daniel så de engelske protestanter i denne periode deres medmennesker gennem polariserede briller i kampen mellem gode og onde kræfter og knyttede hver enkelt til den ene eller den anden side. Til sidst ville konflikten mellem disse to magter, og deres respektive tilhængere, ende med det godes triumf og evig udslettelse af det onde.

Til disse katastrofale, apokalyptiske anskuelser bidrog de britiske protestanter med en meget veludviklet, historisk bevidsthed. De lagde megen energi i at udarbejde en kronologisk oversigt over de apokalyptiske profetier i fortiden og ind for de forestående og fremtidige hændelser. Man forsøgte at erstatte de vage fornemmelser af tidspunktet for deres opfyldelse med mere præcise beregninger af tiden for Kristi genkomst.

Tolkerne af de bibelske forudsigelser forvandlede sig selv til profeter og øgede dermed forventningerne til, at store hændelser var nært forestående. Da de apokalyptiske profetier tilsyneladende gik i opfyldelse, gav dette dem overtalende styrke til teorierne, særlig når folk med deres egne øjne så de forudgående generationers profetier ske, som de troede de gjorde i begyndelsen af det 17. århundrede.

Med denne polariserede opfattelse af universet, og betoningen af en umiddelbart forestående, katastrofal afslutning på jordens eksistens set ud fra det apokalyptiske verdensbillede, blev den et magtfuldt, rationelt og emotionelt våben i ideologiske disputer. De engelske protestanter i det 16. og 17. århundrede konkluderede, at Middelalderens kirke og dens fortsættelse i Rom repræsenterede det åndelige mørkes verdslige manifestation. Derfor opfattede de ikke blot deres kamp rettet mod paven og hans spioner - katolske fyrster, præla-

ter og præster - men også mod selve Satans magt, som den egentlige kilde til pavedømmets magt. De engelske reformatorer identificerede sig som Guds hellige og udvalgte, forfulgte af pavedømmets slagstyrker som Antikrists' horder eller Babylons medsammensvorne.

For første gang i kristendommens historie var hele det evangelisk-kristne samfund i England engageret i systematisk at belyse Johannes' mystiske åbenbaringer. Bales tolkninger syntes at have været normgivende for perioden, hvor paven er Antikrist, og Rom er Babylon. De intellektuelle, som skrev traktater om Antikrist eller kommenterede Daniel, Johannes' Åbenbaring eller Brevet til Tessalonikerne, gjorde det med klarhed og præcision. Disse skolastikere arbejdede indenfor den latinske tradition. De udgjorde nogle af de bedste tænkere på den tid og opbyggede et avanceret tolkningssystem af kristendommens historie.

Anglikanerne retfærdiggjorde deres brud med Rom ved at ligestille det med Babylon og det korrumperede pavedømme med Antikrist. Denne kategori indbefattede puritanere såvel som ærkebiskop Cranmer, der led martyrdøden på bålet, og Parker, Grindal, Whitgift, Bankroft og Abbot. De brød med Rom, fordi de troede, at England endnu ikke havde oplevet en sand reformation. Overbeviste om, at de rådende myndigheder manglede den rette autoritære struktur, betonedes de det apokalyptiske, traditionelle billede af "de forfulgte og undertrykte". Men sejren over Den Spanske Armada forandrede denne holdning og introducerede et nyt element, der i 1640'erne kom til af sig selv. For engelske protestanter, som levede i de forudgående to århundreders tumulter, blev de nye trosartikler en hjælp til at forklare og handle ud fra de vigtige, men forvirrende hændelser i deres samtid. De historikere, der ønsker at forstå betydningen af disse hændelser, kan ikke ignorere den apokalyptiske tradition uden at gå glip af, hvad den betød for dem, der oplevede og var øjenvidner til historiens forløb.